

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ സുന്ദരകാണ്ഡേ

॥ ചതുർദശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ചതുർദശഃ സർഗഃ ||

അശോകവനികായാം പ്രവിശ്യ തന്യാഃ ശോഭായാ
ദർശനമേകന്യീനശോകേ പ്രച്ഛന്നീഭൂതേന ഹനുമതാ തത ഏവ
തന്യാ അനുസന്ധാനം

സ മുഹൂർത്തമിവ ധ്യാത്വാ
മനസാ ചാധിഗമ്യ താം |
അവപ്സുതോ മഹാതേജാഃ
പ്രാകാരം തന്യ വേശ്മനഃ ||5.14.1 ||

സ തു സംഹൃഷ്ടസർവാംഗഃ
പ്രാകാരസ്ഥോ മഹാകപിഃ |
പുഷ്പിതാഗ്രാൻ വസന്താദൗ
ദദർശ വിവിധാൻ ദ്രുമാൻ ||5.14.2 ||

സാലാനശോകാൻ ദവ്യാംശു
ചമ്പകാംശു സുപുഷ്പിതാൻ |
ഉദാലകാൻ നാഗവൃക്ഷാം -
ശ്ചൂതാൻ കപിമുഖാനപി ||5.14.3 ||

തഥാദ്ഭവണസമ്പന്നാൻ
ലതാശതസമൻവിതാൻ |
ജ്യാമുക്ത ഇവ നാരാചഃ
പുഷ്പുവേ വൃക്ഷവാടികാം ||5.14.4 ||

സ പ്രവിശ്യ വിചിത്രാം താം
 വിഹഗൈരഭിനാഭിതാം |
 രാജതൈഃ കാഞ്ചനൈശ്ചൈവ
 പാദപൈഃ സർവതോ വൃതാം || 5.14.5 ||

വിഹഗൈർമൃഗസംഘൈശ്ച
 വിചിത്രാം ചിത്രകാനനാം |
 ഉദിതാദിത്യസങ്കാശാം
 ദദർശ ഹനുമാൻ ബലീ || 5.14.6 ||

വൃതാം നാനാവിധൈർവൃക്ഷൈഃ
 പുഷ്പോപഗന്ധലോപഗൈഃ |
 കോകിലൈർഭൃംഗരാജൈശ്ച
 മത്തൈർനിത്യനിഷേവിതാം || 5.14.7 ||

പ്രഹൃഷ്ടമനുജാം കാലേ
 മൃഗപക്ഷിമദാകുലാം |
 മത്തബർഹിണസംഘുഷ്ടാം
 നാനാദ്വിജഗണായുതാം || 5.14.8 ||

മാർഗമാണോ വരാഭോഹാം
 രാജപുത്രീമനിന്ദിതാം |
 സുഖപ്രസുപ്താൻ വിഹഗാൻ
 ബോധയാമാസ വാനരഃ || 5.14.9 ||

ഉത്പതദ്ഭിർദ്വിജഗണൈഃ
 പക്ഷൈർവാതൈഃ സമാഹതാഃ |
 അനേകവർണാ വിവിധാ
 മുമുചുഃ പുഷ്പവൃഷ്ടയഃ || 5.14.10 ||

പുഷ്പാവകീർണഃ ശുശുഭേ
 ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ |
 അശോകവനികാമധ്യേ
 യഥാ പുഷ്പമയോ ഗിരിഃ ||5.14.11 ||

ദിശഃ സർവാഭിധാവന്തം
 വൃക്ഷവണ്ഡഗതം കപിം |
 ദൃഷ്ട്വാ സർവാണി ഭൂതാനി
 വസന്ത ഇതി മേനിരേ ||5.14.12 ||

വൃക്ഷേഭ്യഃ പതിതൈഃ പുഷ്പൈ -
 രവകീർണാഃ പൃഥഗ്ഗിയൈഃ |
 രരാജ വസുധാ തത്ര
 പ്രമദേവ വിഭൂഷിതാ ||5.14.13 ||

തരസ്വിനാ തേ തരവ -
 സ്തരസാ ബഹു കമ്പിതാഃ |
 കുസുമാനി വിചിത്രാണി
 സസൃജുഃ കപിനാ തദാ ||5.14.14 ||

നിർധൂതപത്രശിഖരാഃ
 ശീർണ്ണപുഷ്പഫലദ്രുമാഃ |
 നിക്ഷിപ്തവസ്ത്രാഭരണാ
 ധൂർതാ ഇവ പരാജിതാഃ ||5.14.15 ||

ഹനുമാതാ വേഗവതാ
 കമ്പിതാസ്തേ നഗോത്തമാഃ |
 പുഷ്പപത്രഫലാൻയാശു
 മുമുചുഃ ഫലശാലിനഃ ||5.14.16 ||

വിഹംഗസംഘൈർഹീനാസ്തേ
 സ്തന്ധമാത്രാശ്രയാ ഭൂമാഃ |
 ബഭൂവുരഗമാഃ സർവേ
 മാരുതേന വിനിർധൂതാഃ ||5.14.17 ||

വിധൂതകേശീ യുവതി -
 ര്യമാ മൃദിതവർണകാ |
 നിപീതശൂഭദന്തോഷ്ടീ
 നഖൈർദന്തൈശ്ച വിക്ഷതാ ||5.14.18 ||

തഥാ ലാംഗുലഹസ്തൈസ്തു
 ചരണാഭ്യാം ച മർദിതാ |
 തഥൈവാശോകവനികാ
 പ്രഭഗവനപാദപാ ||5.14.19 ||

മഹാലതാനാം ദാമാനി
 വ്യധമത് തരസാ കപിഃ |
 യഥാ പ്രാവൃഷ്ടി വേഗേന
 മേഘജാലാനി മാരുതഃ ||5.14.20 ||

സ തത്ര മണിഭൂമീശ്ച
 രാജതീശ്ച മനോരമാഃ |
 തഥാ കാഞ്ചനഭൂമീശ്ച
 വിചരൻ ദദ്യുശേ കപിഃ ||5.14.21 ||

വാപീശ്ച വിവിധാകാരാഃ
 പൂർണാഃ പരമവാരിണാ |
 മഹാർഹൈർമണിസോപാനൈ -
 രൂപപന്നാസ്തതസ്തതഃ ||5.14.22 ||

മുക്താപ്രവാലസികതാഃ
 സ്താടികാന്തരകുട്ടിമാഃ |
 കാഞ്ചനൈസ്തരുഭിശ്ചിത്രൈ -
 സ്തീരജൈരുപശോഭിതാഃ || 5.14.23 ||

ബുദ്ധപദ്മോത്പലവനാ -
 ശ്ചക്രവാകോപശോഭിതാഃ |
 നത്യുഹരുതസംഘൃഷ്ടാ
 ഹംസസാരസനാഭിതാഃ || 5.14.24 ||

ദീർഘാഭിർദ്രുമയുക്താഭിഃ
 സരിദ്ഭിശ്ച സമന്തതഃ |
 അമൃതോപമതോയാഭിഃ
 ശിവാഭിരുപസംസ്കൃതാഃ || 5.14.25 ||

ലതാശരൈരവതതാഃ
 സന്താനകുസുമാവൃതാഃ |
 നാനാഗുൽമാവൃതവനാഃ
 കരവീരക്യതാന്തരാഃ || 5.14.26 ||

തതോബുധരസങ്കാശം
 പ്രവൃദ്ധശിഖരം ഗിരിം |
 വിചിത്രകൂടം കൂടൈശ്ച
 സർവതഃ പരിവാരീതം || 5.14.27 ||

ശിലാഗൃഹൈരവതതം
 നാനാവൃക്ഷസമാവൃതം |
 ദദർശ കപിശാർദൂലോ
 രദ്യം ജഗതി പർവതം || 5.14.28 ||

ദദർശ ച നഗാത് തസ്മാ -
 നദീം നിപതിതാം കപിഃ |
 അങ്കാദിവ സമുത്പത്യ
 പ്രിയസ്യ പതിതാം പ്രിയാം ||5.14.29 ||

ജലേ നിപതിതാഗ്രൈശ്ച
 പാദപൈരുപശോഭിതാം |
 വാർയമാണാമിവ ക്രുദ്ധാം
 പ്രമദാം പ്രിയബന്ധുഭിഃ ||5.14.30 ||

പുനരാവൃത്തതോയാം ച
 ദദർശ സ മഹാകപിഃ |
 പ്രസന്നാമിവ കാന്തസ്യ
 കാന്താം പുനരുപസ്ഥിതാം ||5.14.31 ||

തസ്യാദുരാത് സ പദ്മിന്യോ
 നാനാദ്വിജഗണായുതാഃ |
 ദദർശ കപിശാർദൂലോ
 ഹനുമാൻ മാരുതാത്മജഃ ||5.14.32 ||

കൃത്രിമാം ദീർഘികാം ചാപി
 പൂർണാം ശീതേന വാരിണാ |
 മണിപ്രവരസോപാനാം
 മുകുതാസികതശോഭിതാം ||5.14.33 ||

വിവിയൈർമൃഗസംഘൈശ്ച
 വിചിത്രാം ചിത്രകാനനാം |
 പ്രാസാദൈഃ സുമഹദ്ഭിശ്ച
 നിർമിതൈർവിശ്വകർമ്മണാ ||5.14.34 ||

കാനനൈഃ കൃത്രിമൈശ്ചാപി
 സർവതഃ സമലക്യതാം |
 യേ കേചിത് പാദപാസ്തുത്ര
 പുഷ്പോപഗഹലോപഗാഃ || 5.14.35 ||

സച്ഛത്രാഃ സവിതർദീകാഃ
 സർവേ സൗവർണവേദികാഃ |
 ലതാപ്രതാനൈർബഹുഭിഃ
 പർണ്ണൈശ്ച ബഹുഭിർവൃതാം || 5.14.36 ||

കാഞ്ചനീം ശിംശപാമേകാം
 ദദർശ സ മഹാകപിഃ |
 വൃതാം ഹേമമയീഭിസ്തു
 വേദികാഭിഃ സമന്തതഃ || 5.14.37 ||

സോപശ്യദ് ഭൂമിഭാഗാംശ്ച
 നഗപ്രസ്രവണാനി ച |
 സുവർണവൃക്ഷാനപരാൻ
 ദദർശ ശിഖിസന്നിഭാൻ || 5.14.38 ||

തേഷാം ദ്രുമാണാം പ്രഭയാ
 മേരോരിവ മഹാകപിഃ |
 അമന്യത തദാ വീരഃ
 കാഞ്ചനോസ്തീതി സർവതഃ || 5.14.39 ||

താൻ കാഞ്ചനാൻ വൃക്ഷഗണാൻ
 മാരുതേന പ്രകമ്പിതാൻ |
 കിങ്കിണീശതനിർഘോഷാൻ
 ദൃഷ്ട്വാ വിസ്മയമാഗമത് || 5.14.40 ||

സുപുഷ്പിതാഗ്രാൻ രുചിരാം -
 സ്തരുണാങ്കുരപൽലവാൻ |
 താമാരുഹ്യ മഹാവേഗഃ
 ശിംശപാം പർണസംവൃതാം ||5.14.41 ||

ഇതോ ദ്രക്ഷ്യാമി വൈദേഹീം
 രാമദർശനലാലസാം |
 ഇതശ്ചേതശ്ച ദുഃഖാർതാം
 സമ്പതന്തിം യദ്യുച്ഛയാ ||5.14.42 ||

അശോകവനികാ ചേയം
 ദൃശ്യം രമ്യം ദുരാത്മനഃ |
 ചന്ദനൈശ്ചമ്പകൈശ്ചാപി
 ബകുലൈശ്ച വിഭൂഷിതാ ||5.14.43 ||

ഇയം ച നലിനീ രമ്യം
 ദ്വിജസംഘനിഷേവിതാ |
 ഇമാം സാ രാജമഹിഷീ
 നൂനമേഷ്യതി ജാനകീ ||5.14.44 ||

സാ രാമാ രാജമഹിഷീ
 രഘവസ്യ പ്രിയാ സതീ |
 വനസഞ്ചാരകുശലാ
 ധ്രുവമേഷ്യതി ജാനകീ ||5.14.45 ||

അഥവാ മൃഗശാവാക്ഷീ
 വനസ്യാസ്യ വിചക്ഷണാ |
 വനമേഷ്യതി സാദ്വേഹ
 രാമചിന്താസുകർശിതാ ||5.14.46 ||

രാമശോകാഭിസന്തപ്താ
 സാ ദേവീ വാമലോചനാ |
 വനവാസരതാ നിത്യ-
 മേഷ്യതേ വനചാരിണീ ||5.14.47 ||

വനേചരാണാം സതതം
 നൂനം സ്വഹൃദയതേ പുരാ |
 രാമസ്യ ദധിതാ ചാർയാ
 ജനകസ്യ സുതാ സതീ ||5.14.48 ||

സന്ധ്യാകാലമനാഃ ശ്യാമാ
 ധ്രുവമേഷ്യതി ജാനകീ |
 നദീം ചേമാം ശുഭജലാം
 സന്ധ്യാർഥേ വരവർണിനീ ||5.14.49 ||

തസ്യാശ്ചാപ്യനുരുപേയ -
 മശോകവനികാ ശുഭാ |
 ശുഭായാഃ പാർഥിവേന്ദ്രസ്യ
 പത്നീ രാമസ്യ സമ്മതാ ||5.14.50 ||

യദി ജീവതി സാ ദേവീ താരാധിപനിഭാനനാ |
 ആഗമിഷ്യതി സാവശ്യമിമാം ശീതജലാം നദീം ||5.14.51 ||

ഏവം തു മത്യാ ഹനുമാൻ മഹാത്മാ
 പ്രതീക്ഷമാണോ മനുജേന്ദ്രപത്നീം |
 അവേക്ഷമാണശ്ച ദദർശ സർവം
 സുപുഷ്പിതേ പർണ്ണഘനേ നിലീനഃ ||5.14.52 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
 സുന്ദരകാണ്ഡേ ചതുർദശഃ സർഗഃ ||